

nak monumentális emlékei, mint egy hatalmas építészeti kolorista-törekvésnek vasfegyelmű hirdetői, ott virágnak fel újra amaz architektónikus szépségek, melyek a sima, égetett téglafal színárnyalataiba vannak szorítva. Csak nemrég jelent meg egy német építésznek, Muchnak: „Norddeutsche Backsteingotik“ című nagy publikációja, mely Lübeck, Danzig, Tangermünde vidékének ódon házait az örökké friss szépség jegyében mutatja be. S mintha csak a középkor biztató példájára szóló felelet volna, a Dekorative Kunst ez évi augusztusi füzetében Schumacher Frigyes építésznek hamburgi pirostéglás házait mutatja be, amelyek e nagyszerű anyagnak színkontrasztjait teszik a homlokzati hatás alapjává. A jeles építész tudatosan mintegy ennek az anyagnak reneszanszára törekszik, hogy újra kellő értéke szerint érvényesítse, miután a múlt század második felében teljesen beletévedtek az építészek ennek az anyagnak formalizmusába, A technika tökéletessége nem a művészetet szolgálta ez időtájt, hanem a tiszta mérnöki formalizmust, a nagyság, a szín tökéletes, exakt pontosságú egybevágására törekedtek. Abból a célból, hogy például egy síkon belül teljesen azonos színárnyalatú téglákat rakhassanak, ötszörhatszor is osztályozták a kiégetett téglát. A technikai tökéletességet a végsőkig hajszolták, — így elsikkadt a téglá szépsége, a véletlen játéka, a természetes színkülönbségek összerosódása. Ma persze a tökéletességnek e mechanikus érvényesülését jóval kevesebbre becsülik az építészek és hogy mik az égetett téglából adódó kolorisztikus előnyök, azt a hamburgi építésznek huszonnyolc háza mutatja legmeggyőzőbben. Nem az egyes tégladarabok, hanem az egész síkok érvényesülnek ezeken, tudatosan és mégis naivul. Olykor a piros téglát faragott kövekkel, ibolyakéken reflektálódó színekkel variálja Schumacher, melyet kivált keretekül alkalmaz a nagy piros színfoltok erőteljes összefogására. Igen jól érti a plasztikai díszek elhelyezését is oly pontokon, melyeken erőteljesebb hangsúlyra van szükség. Mindent összevéve, e nemes, szép anyagnak valóságos „újraértékelése“ ez az építészeti folyamat, mely hihetőleg a mi fővárosi piszkoszúrke tónusú utcáinknak is színt és frisseséget fog adni, mire e divat hullámai hozzánk eljutnak.

KIÁLLÍTÁSOK

AZ IPARMŰVÉSZETI KARÁCSONYI VÁSÁRÁT a Társulat ez idén nem rendezheti a szokott helyen, az Iparművészeti Múzeum-

ban, mert annak nagycsarnokát a proletárdiktatura alatt rekvirált műtárgyak foglalják el, amelyek jogos tulajdonosaiknak való visszaadása már folyamatban van, de újév előtt alig bonyolítható le egészen. Ezért a Társulat a belvárosi reáliskola (Reáltanoda-utca 7) nagy tornatermét — melyet az iskolák szén-szünete miatt most nem használnak — kérte a kiállítás céljára a fővárosi tanügyi hatóságtól, mely azt készséggel át is engedte. A karácsonyi vásár december hó 6-án nyílik meg és tart újév napjáig bezárólag. Megtekinthető naponként 9—4-ig. A társulat tagjai ezidei tagsági jegyük felmutatása mellett ingyen látogathatják a vásárt; nem tagok 1 korona belépti díjat fizetnek. Az anyagok beszerzésével járó nagy nehézségek ellenére a kiállítók sok igen figyelemreméltó és ünnepi ajándékoknak kiválóan alkalmas munkát küldtek be. Amidőn olvasóink figyelmét iparművészeink karácsonyi vásárára felhívjuk, arra kérjük őket, hogy buzdítsák ismerőseiket a vásár megtekintésére és az ott kapható szép és maradandó becsű tárgyak megvételére.

MAGYAR IPARMŰVÉSZEK MŰTERME ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSA ÉS VÁSÁRA. Iparművészeknek réges-régóta hangoztatott kívánsága az, hogy saját maguk tervezte és készíttette munkáik számára oly állandó hajlékuk legyen, hol munkáikat minden időbeli megkötöttség nélkül a publikum elé vihetik. Ezen óhajuk szolgálatára most a nemzeti múzeummal szemben levő új kőpalotában egy ha nem is nagy, de izlésesen berendezett helyiségben teret kaptak. A Magyar Iparművészek Műtermében mintegy harminc iparművész és iparművész nő ötvös, textil, keramiai, bőr, fa, fém, grafikai és írásművészeti, selyembatik, gyöngy stb. különböző technikákkal készült kiállított munkáinak, valamint a karácsonyi vásárra készült alkalmi tárgyaknak meglehetősen nagy száma szinte elfelejteti azt a nehéz küzdelmet, melyet jelenleg iparművészeinknek az anyagok beszerzéseért folytatniuk kell. A folyton felfrissített anyagot nyújtó kiállítás és vásár IV., Mehmed szultán-út 51. sz. a. hétköznaponként 9—4-ig tekinthető meg.

MŰKERESKEDŐK A FRANKFURTI VÁSÁRON. A M. m. Frankfurt az utóbbi években egyik jelentékeny központjává fejlődött a mű- és régiségkereskedésnek. Ez az üzletág most nagyértékű műtárgyakból álló reprezentatív kiállítással vesz részt a frankfurti vásáron. A múzeumszerűleg elrendezett pompás anyag, amelyben a XIV—XVIII. századbeli német fa- és kőszobrászat, reneszansz és barokk bútorművészség, a XVI. századbeli grafika remekei mellett az ifjú német művé-

szet kiváló termékei is szerepelnek, a professzionátus gyűjtők élénk érdeklődését kelte fel.

MÚZEÁLIS ÜGYEK

SZOCIALIZÁLT GYŰJTEMÉNYEK. A kommunista uralom művészeti direktóriuma a kebelében létesített szocializáló bizottság révén 120 gyűjteményt „társadalmasított” és helyezte el az Iparművészeti Múzeumban. A tárgyak kiválasztását múzeumi tisztviselők végezték. Nem egy gyűjtő éppen ez okból maga kérte, hogy gyűjteményét elvigyék, mert érezte, hogy az a múzeumban nagyobb biztonságban van, mint saját otthonában. Az átvételkor pontos jegyzékek készültek és minden egyes tárgy a jegyzéknek megfelelő számot kapott, ami az egyes gyűjtemények kiválasztását mindenkor lehetővé tette. Vidékről három nagyobb gyűjtemény került az Iparművészeti Múzeumba. Ezek és a többi magángyűjtemények bőséges tanulmányi anyagot szolgáltatottak a múzeum tisztviselőinek, akik éltek is a kínálkozó alkalommal. Csak az kár, hogy a román megszállás egy pompás kiállítás rendezését lehetetlenné tette. Legnagyobb számban porcellántárgyak gyűltek egybe, mutatva budapesti gyűjtőink hajlandóságát. Ezek közt nem egy értékes meissenai, bécsi, nymphenburgi, ludwigsburgi, berlini szobrocskát láthattunk. Ötvöstárgy nagyon kevés akadt újabb gyűjtőink gyűjteményeiben, csakis egyes mágnás családok családi ezüstje képviselte iparművészetünknek ezt az ágát, mely a múltban annyi jeles alkotást hozott létre. Éppen ezért nagyon is kívánatos volna, hogy gyűjtőink több figyelmet fordítsanak a magyar ötvösségre. Még ritkábban fordult elő az olasz majolika, melynek színpompás alkotásai leginkább külföldi aukciókon cserélnek gazdát. Igaz, hogy szépségük méltatása felett izlést és behatóbb tanulmányt igényel. Nagyobb mennyiségű holicsi fajansz egy szorgalmas gyűjtőnk tulajdonában volt. A bútorok közt múzeális értékű vajmi kevés akadt. A legértékesebb darab XIV. Lajos udvari asztalosának, Charles Boulenak remek alkotásai közül való. Pompás fegyverek, gyönyörű magyar díszruhák, nagyértékű ötvöstárgyak, gazdagon hímzett nyergek kerültek ki egy nyugatmagyarországi hercegi kincstár féltve őrzött anyagából; a legértékesebb egyházművészeti tárgyakat viszont Szent István szülőhelye szolgáltatta tekintélyes számban és szinte meg nem határozható értékben. A több ezerre menő tárgyat hűségesen megőrizte az Iparművészeti Múzeum és most a rendes viszonyok beálltával hiánytalanul kerülnek vissza

jogos tulajdonosaikhoz. Ezt a szolgálatot már egyes gyűjtőink azzal honorálták, hogy gyűjteményük egy-két legértékesebb darabját átengedték a múzeumnak. Cs.

A ROMÁNOK AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN. Nagy veszedelem fenyegette közgyűjteményeinket az oláh megszállás alatt. Az erdélyi eredetű és Erdélyre vonatkozó műtárgyainkat, történelmi emlékeinket és okmányainkat a megszálló csapatok el akarták vinni s nem rajtuk múlt, hogy e szándékuk nem valósulhatott meg. Végh Gyula, az iparművészeti múzeum igazgatója a románoknak szerepléséről a következőket jelentette ki: Nyomban a román megszállás után az Iparművészeti Múzeum elé is román őrséget állítottak és azt a rendelkezést adták ki, hogy a múzeumból semmit sem szabad elmozdítani. Nemsokára két úr keresett fel, egy román katona és egy civil, aki, úgy látszik, erdélyi román lehetett, mert kitűnően beszélt magyarul. A „Gazdasági Bizottság”-tól parancsot hoztak Serbescu tábornok aláírásával, melynek értelmében mi kötelesek lettünk volna rendelkezésükre állni, hogy az erdélyi műkincseket leltározás alá vegyék. Én azonnal tiltakoztam, hogy innen bármit is elvigyenek. Erre a két úr kijelentette, hogy semmit sem akarnak elvinni. Én azonban tudtam, hogy a románok beadványt intéztek a minisztériumhoz és követelték az erdélyi műkincsek kiszolgáltatását. Hangsúlyoztam a román uraknak, hogy az erdélyi műkincsekhez akkor se lenne joguk, ha Erdély a kezükön marad, mert ezek Erdély multjához tartoznak. Ehhez pedig nekik semmi közük sincs. A leltározó bizottságnak természetesen csak a hivatali eskü keretén belül állhattam rendelkezésére. De eleve gondoskodtam arról, hogy az erdélyi műkincsekről a cédulákat levegyék, a felírásokat eltüntessék. Különbösen az értékesebb műtárgyakat már az első forradalom idején elfalaztattam. Közben leltároztak is, de teljesen hozzá nem értő laikusoknak bizonyultak, akik talán csak a szekrények számát, vagy az egyes cserepeket iratták fel. A három múzeum és a könyvtárak beadványt intéztek az ántáni-bizottsághoz, mely védelmébe vette a múzeumokat és a könyvtárakat. Az ántánt azt közölte velünk, hogy semmit se engedjünk kivinni innen, még a szocializált műkincseket sem, amelyeket a proletárdiktatúrától átvettünk és továbbítani akartunk tulajdonosaiknak. Aztán fölkeresett egy román tábornok, aki közölte velem, hogy az őrséget a múzeum elől eltávolíttatja és ezután nekem magamnak kell őriztetnem a műkincseket. Az udvarias figyelemzetést hasonló udvariassággal megköszöntem és biztosítottam a tábornok urat, hogy

katonái jól őrizték a múzeumot... A magyar műkincsek megmentésére legtöbbet tett Bandholz tábornok, az amerikai misszió feje, akinek épp most írom a köszönőlevelet. A tény az, hogy a románok semmit se vittek el innen, egyetlen cserépdarabot sem. Hangsúlyoznom kell azonban a különböző vádakkal szemben, hogy a mi katonaságunk is kifogástalanul viselkedett a megszállott Bukarestben és a mi hadvezetőségünknek köszönhetik a románok, hogy a bukaresti Calindera-múzeumot megmenthették. Hasonlóan a mi hadvezetőségünk mentette meg a belgrádi múzeumot is, melyet a bolgárok leszerelték és vinni készültek Szófiába. Általában a hosszú háború alatt egyetlenegy műkincset sem raboltak el az ellenségtől, ebben a múzeumban egyetlenegy zsákmányolt holmi sincs, sőt senkise ajánlott megvételre valami idegen műkincset. Udínében a háború alatt engem bíztak meg a műkincsek és a könyvtárak védelmével s igen sok értékes tárgyat és könyvtárat adtam át sértetlenül olasz tulajdonosaiknak.

RODIN-MÚZEUM PÁRISBAN. Idestova két éve, hogy a nagy francia szobrász örök pihenőre tért és most valósult meg végrendeletének az a része, amellyel válogatott műveinek gyűjteményét, úgyszintén nagyértékű antikvitásait, bútorokat, szőnyegeket, gobelineket az államra hagyta azzal a feltétellel, hogy az egész gyűjtemény Biron marsall palotájában, ahol Rodin életének utolsó évtizedében lakott és alkotott, együttmaradjon. Augusztus havában nyitották meg nagy ünnepséggel a Rodin-múzeumot, amely nemcsak a már művészete csúcspontjára jutott Rodin legjobb alkotásaival gyönyörködtet, hanem a pályája kezdetén és későbbi folyamán alkotott műveinek szemlélése révén fejlődésének egyes periódusaiba is bepillantást enged. A mester legértékesebb szoborművei: a „Csók“, a „Vaskorszak“, „Éva“, „Keresztelő Szent János“, a „Fekvő nő“, a „Gondolkodó“, azután Balzac, Rochefort, Puvis de Chavannes szobrai és más mesterművek vannak itt összegyűjtve. Rodin különösen a gótikába mélyedt el, ennek stúdiumában lett naggyá. Mikor élte delén az anyagi siker is rámosolygott, a középkori művészetnek gazdag kincseivel vette magát körül. Ezek a válogatott antikvitások adják a múzeumi elrendezésnél is Rodin műveinek millióját. Az új múzeum így Páris egyik kiváló művészeti érdekessége.

SZABADTÉRI MÚZEUMOK. Érdekes javaslatokat olvasunk egy svéd lapban a művészeti múzeumok építésének új rendszeréről. F. R. Martin azt ajánlja ugyanis, hogy múzeumok építésénél a pavillonrendszert kö-

vessék a modern kórházépítkezés példájára. Minden egyes pavillonban egy-egy országnak bizonyos korbéli művészetét mutassák be oly módon, hogy lehetőleg figyelemmel legyenek a fényhatások és színek természetes feltételeire is, amelyek közt az illető műalkotások létrejöttek. Itt mindenképp a pavillonok környezetének kell közrehatniok. Parkban kell épülniök hatalmas fák, virágos rétek közt, amelyek festői háttérrel alkotnak és amelyeknek levegője a zöld lombok és a virágok reflexével finom tónust ad. Ez a park találkozóhelye volna minden társadalmi osztálynak és ha még sporttelep vagy stadion is csatlakoznék hozzá, úgy ezen a módon a múzeumokat és a bennük őrzött műkincseket még szorosabban össze lehetne kapcsolni a friss népelettel. A javaslat mindenestre megérdemli, hogy „illetékes körök“ gondolkodjanak róla.

SZAKOKTATÁS

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA ÚJ TANÁRAI. A folyó tanév elején a vallás- és közoktatásügyi miniszter megbízta Orbán Antal szobrászművészt a Loránfi Antal nyugalmiba vonulásával megüresedett kisplasztikai tanszék ellátásával, Lux Eleket az esti szobrász-tanfolyam vezetésével bízta meg, a textilosztály vezetését pedig Kertészffy né Winkler Margit vette át. E helyen megemlítjük, hogy Mátrai Lajos, az iskola szobrásztanára négy évig tartó szerb, illetve olasz hadifogságából kiszabadulva hazaérkezett és folytatja sokáig megszakítva volt tanári munkásságát. Muhits Sándor tanár, a jeles grafikus, még ma is orosz fogságban sínylődik, hova már a háború elején került.

A MŰVÉSZI NEVELÉS MÉLYÍTÉSE. A világtörténelem nem tud felmutatni korszakot, amelyben a népek oly szegények voltak, mint amilyen Európa ma. Elvesztette eszményeibe vetett hitét, elvesztette erkölcsi alapjait és reményét. Az anyagi javak értéke kérdésessé vált, részben végtépp megsemmisült és szellemi vívmányaink nem védtek meg a barbárság és embertelenség ellen. Ez a megismerés kizárja a háborúelőtti bálványainkhoz való visszatérést. A háborúban károsult vagy éppen teljesen lerongyolódott népeknek új ideálokra kell berendezkedniök, hogy a kétségbeesés és elnyomorodás erőt ne vehessen rajtuk. Új erkölcsi ideáljaink nincsenek s ezért egyedül a művészet az, amit a népek adhatunk. A művészetet oly közel kell hoznunk a közönséghez, hogy része legyen a mindennapi életnek, amelyből üdülést, élvezetet és új reményeket meríthet. Minthogy a mai népek

nem igen értik a művészet nyelvét, azaz jobban mondván már elfelejtették azt, a művészethez értőbbé kell nevelnünk őket. Legalább a művészet elemi követelményeit ismerjék és élvezhessék a művészi alkotásokban rejlő szépségeket. De nemcsak a népek lelki gyönyörködtetése szempontjából szükséges, hogy az ifjúnemzedék művészi nevelését mélyítsük és körét szélesítsük, hanem a nemzetek vagyonosodásának érdeke, hogy a nép értsen a művészethez, tudja megkülönböztetni a jót a rossztól, az értékeset a selejtestől, hogy ne tűnjön környezetében izléstelen, csúnya és rossz portékát. Az a nép, melyben a művészet szeretete él s amelynek széppérezése is a fejlettség bizonyos fokán áll, az nemesíteni fogja iparát s ezzel értékesebbé, kelendőbbé teszi a kezek és a gépek munkáját, ami a közgazdaság gyarapodását jelenti. Ezt az elemi igazságot egyes lelkes emberek ugyan már régen hirdetik s hirdették e lap hasábjain mi is sokszor, de épp az ú. n. illetékes körök egy része mereven elzárkózott ennek elismerése elől. Most a létfenntartás érdeke és háború okozta gazdasági katasztrófák kényszerítik a nemzeteket erők legteljesebb megfeszítésére s ezért terelődik a nemzetgazdászok figyelme is a művészi nevelés és a műtárgy-fokozásának kérdéseire felé. A német napilapok egyre gyakrabban hoznak cikkeket neves íróktól, kik mindannyian erélyesen sürgetik a művészi nevelés fejlesztésére irányuló összes lehetőségek és eszközök igénybevételét. Iskolai oly vándormúzeumokat terveznek, melyek gondosan összeválogatott szemelvényeket mutatnának a képző- és az iparművészet különböző ágaiból. A múzeumokban őrzött művészi alkotásokat, mint az oktatás eszközeit, a közönség és az ifjúság legszélesebb rétegei részére hozzáférhetőbbé akarják tenni, mint eddig voltak. Az iparművészeti technikákat — a felmerült javaslatok szerint — kiváló szakembereknek kellene ősmertetni megfelelő szemléltető anyag bemutatásával, úgy hogy a középiskolákból kikertülő és a jövő középosztályának java részét alkotó új nemzedék tájékozva volna a reprodukáló művészetek, a fém-, fa-, agyag- és textilipar stb. iparművészeti készítményei előállításának módjairól. Hogy a rajztanításnak is a megjelölt célokat intenzíven kellene szolgálni, az természetes. Emellett a kézimunkatanítás (lányoknál varrás, hímzés, fiúknál papír-, fa- és fémmunka) kötelezővé tevésével ügyesíteni és a munka szeretetére és megbecsülésére akarják nevelni az ifjúságot. Úgy tudjuk, hogy még a háború előtt nálunk is készültek ilyen okos javaslatok; legfőbb ideje volna, hogy ezeket meg is valósítsák és minden e munkára alkalmas erőt a fontos célok érdekében fel is használják.

SZAKIRODALOM

MÚZEUMOK A NÉPMŰVELÉS SZOLGÁLATÁBAN. (Irta Czákó Elemér dr.) Az Uránia ezidei első számában és izléselesen egyszerű különnyomatban is megjelent füzetben a múzeális ügyek buzgó szakembere jelen viszonyaink szempontjából érdekesen fejtegeti a múzeumainkra háramló feladatokat. Számos, bennünk már régen élő óhajtalálunk itt szavakba öntve könnyen áttekinthető formában. A szerző az eddig kultúrincseket gyűjtő tárházak helyett hozzáférhető időben nyitva álló, külső formájában, anyagában, elrendezésében és magyarázó eszközeiben úgy a hivatott, mint a laikus érdeklődő számára tanító múzeumokat követel. Az általános vonatkozású tanulmány számos utalása iparművészeti múzeumunknak talán a helyszűke, avagy eddigi szűkkeblűség stb. folytán történt megkötöttségéből eredő hézagait is eszünkbe juttatja. Óhajunk, hogy a szerző gondolatainak termő talajából fakadt csirákat a megértés és felkarolás napsugarai virágoztassák s hogy a mostani egészséges tervekben nem szűkölködő muzeumi vezetőségnek a mód is megadassék arra, hogy törekvései a népművelés számára mielőbb keresztülvihetők legyenek.

K. Gy.

A PECSÉT. (Siegel von Egon Frh. v. Berchem.) A gyűjtők körében jó névnek örvendő szerző bőségesen illusztrált munkájában a csak szűkebb gyűjtőkörben méltányolt pecsétnek mint történeti segédforrásnak nagy jelentőségét, valamint művészeti vonatkozásaiban megnyilvánuló nagy értékét indokoltan hangoztatja. Tény az, hogy a pecsét művészetek és különböző tudományok számára a történeti adatok oly nagy tömegét nyújtja, hogy a vele mélyebbrelátóan foglalkozónak fáradságát bőségesen jutalmazza s emellett mint az iparművészet egyik megnyilatkozása, mely eddigi megállapítások szerint már Kr. előtti 4-ik évezredben is szerepelt s Herodotos, Aeschylus, Euripides stb. is megemlítenek, sokoldalúságával nemcsak a gyűjtőnek, hanem úgy a termelő mint a műértő számára is tanulságos művelvézetet nyújt. A munka, mely a történeti német birodalom egy részén gyűjti össze anyagát, a pecsétnyomó és pecsét eredetével, anyagával, előállításával, a felerősítési módokkal, formáival és típusaival, idevonatkozó gyűjteményekkel a laikus számára is könnyen áttekinthetően foglalkozik, de egyúttal a gyűjtők számára jól használható támpontokat nyújt.

K. Gy.

LIBELLUS címmel folyóirat jelent meg azzal a célzattal, hogy műtárgygyűjtők, múzeumok és könyvtárak közt a cserét s a műtár-

gyak eladását közvetítse és a gyűjtésre vonatkozó ismereteket terjessze. Az eddig megjelent két szám tartalma változatos és elég gazdag, úgy hogy a gyűjtők sok érdekes hírt és becses útmutatást meríthetnek az ügyesen szerkesztett lapból. Szerkeszti Rampacher Pál (VIII., Gyulai Pál-u. 16).

IN MEMORIAM

HAVRANEK, HOPP, SCHULEK, THÉK. †
Lapunk legutóbbi számának megjelenése óta a magyar művészeti kultúra munkásainak és kevés számú pártfogóinak száma megritkult. Elvesztettük Havranek Ferenc építőművészt, a Képzőművészeti Főiskola érdemes tanárát, ki évtizedeken át tanította az iparművészeti és az építészeti rajzot és legnépszerűbb, legbecsültebb tanárjainak egyike volt a Képzőművészeti Főiskolának. Valóban fanatikus volt a kötelességtudásnak, szívvel-lélekkel tanár volt s szívesen lemondott a jövedelmezőbb építészeti gyakorlatról, csak hogy annál teljesebben élhessen az iskolának. Bámulatos biztoskezü táblai rajzoló volt, akinek táblai magyarázó rajzai valódi remekai az artisztikus építészeti és iparművészeti rögzítéseknek. Halálával pótolhatatlan veszteség érte a Képzőművészeti Főiskolát. — Hopp Ferenczel a legszeretetre méltóbb globe trotter és az exotikumok szenvedélyes gyűjtője hagyta el az élők sorát szeptember 9-én. Hosszú életét szakadatlan hasznos munkával töltötte. Többször körülutazta földünket s minden útján temérdek művészi és néprajzi jelentőségű tárgyat gyűjtött. A Hopp-gyűjtemény idővel számottevő látványossága lett fővárosunknak. Lapunk 1914. évi II. füzetének 68. lapján Felvinczi Takách Zoltán ismertette az érdekes kollektívát, melyet Hopp közvetlenül halála előtt tett rendelkezésével Andrassy-úti lakóházával együtt a magyar államnak ajándékozott s ezzel megalapította a róla elnevezett Keletázsiai Művészeti Múzeumot. Hasznos és harmonikus életének utolsó napjaiban még tanuja lehetett annak az öröme, mellyel fejedelmi ajándékát az ország fogadta s nemes szándéka megvalósításának tudatával szállhatott sírjába. — Dr. Schulek Frigyes, a budavári Mátyás-templom alapos készütséggel restaurálója és a halászbástya művészlelkű építője, a középkori építőművészet leghivatottabb művelője volt építőművészeink közül. Szeptember hó 5-én 78 éves korában bekövetkezett halálával egy igen értékes és hosszú művészi munkásságnak fonala szakadt meg örökre. Alkotásai méltó büszkeségei fővárosunknak s évszázadok múlva is hirdetni fogják tervezőjük szakava-

tottságát és finom művészi érzékét. Iparművészetünk fejlődésére üdvös hatása volt az építőművészet e jeles mesterének irányítása, aki a legkisebb részletre kiterjedő gondnal vezette műveinek megalkotását s oktatta munkatársait. A Képzőművészeti Főiskolának alapítása óta volt tanára mindaddig, míg a műegyetemen elfoglalhatta a Steindl Imre örökét, a középkori építészet katedráját, melyről majdnem haláláig lelkesen ismertette a kereszténységtől meghihletett régi építőmesterek csodás műveit. — Thék Endrében a magyar iparosvilág fáradhatatlan nesztorát és vezérét, a magyar asztaloság pedig legelőkelőbb képviselőjét vesztette el. Self-made man volt a szó legnemesebb értelmében, aki ernyedetlen munkájával és mesterségének tökéletesen elkészített alkotásaival nem csupán országunk határain belül tiszteletreméltó helyet vívott ki magának, hanem elérte a külföldi szakköröknek osztatlan elismerését és becsülését is. Rajongó szeretet fűzte őt hivatásához, ezért érdekelte őt nagy gyárának minden ügye s ezért vizsgálta ő szigorú szemmel a vignetájával kikerülő munkák minden darabját, mert féltve őrködött afölött, hogy csak a legtekélyesebben elkészített munka hagyhassa el gyárát. Thék Endre készítményeivel találkozunk úgyszólván minden nagyobb középületünkben, de sok kényes ízlésű műbarát is Thék-bútorokkal rendezkedett be, melyek több nemzedék szolgálatára alkalmasak. Érdemes mesterünk bár a konzervatív ízlésnek hódolt, teljes megértéssel megállta helyét akkor is, ha különleges feladatokat kellett megoldania. Példa erre a budavári román stílusú Sz. István-terem és az olasz reneszansz stílusában készült Mátyás-terem, a Rippl-Rónai József vázlatai nyomán gr. Andrassy Tivadar részére készült ebédlőberendezés. 1905-ben ítélte oda az illetékes bíráló-bizottság Thék Endrének a magyar iparművészek legnagyobb kitüntetését, a vallás- és közoktatásügyi miniszter iparművészeti nagy aranyérmét az iparművészeti társulat kiállításán szereplő ebédlőberendezésért. A fában rejlő lineáris és színbeli szépségeket alig tudta más oly tökéletesen érvényesíteni, mint Thék. Mesterségét mesterségbeli tökéletessége emelte művészetté.

Az anyag fontosságát a laikus alig érzi. Általában azt hiszik, a művész szabad tetszésére kell bízni, hogy anyagával csinálhasson, ami neki tetszik. Pedig ez tévedés. Ha akadtak is olyan ügyeskedők, kik csodadolgotakat tudtak formálni, igazi, nagy művészek nem voltak, csupán virtuózok. Komoly művész sohasem akar erőszakot elkövetni anyagán és nem törekszik oly hatásokra, melyek ellentétesek az illető anyag természetével. Ő anyagával dolgozik, nem pedig ellene. Hatásait is az anyag sajátosságának szemeltartásával hozza ki és barátjává, szövetségesevé avatja a materiát, nem pedig tehetetlen szolgájává aljasítja azt.
R. M. F.